

пешкай, а пасля абароніць гэтую пешку канём ды страціць яе. Два разы ў такую пастку ня трапіш. Дэбют Сакоўскага — па-дзіцячаму авантурны.

Як трэнэр, Сакоўскі дасягнуў большых посьпехаў, чым як тэарэтык. Ён выхаваў першага гросмайстра-беларуса, Віктара Купрэйчыка. Сьледам за Купрэйчыкам прыйшлі Барыс Гельфанд і Ілья Сьмірын. Праўда, як прыйшлі, так і пайшлі, дакладней, паехалі ў Ізраіль. Разам зь яшчэ 90 000 беларускіх жыдоў. Ні той, ні другі дэбюту Сакоўскага ўжо не ўжывалі.

Купрэйчык жа заслужыў славу нашай школе *шахматаў*, але большасць людзей ён памятны тым, што, адзіны зь сябраў Алімпійскага камітэту, ён наважыўся выступіць проці абраньня Аляксандра Лукашэнкі на старшыню гэтай арганізацыі ў 1997 годзе.

Жаданьне беларускага „шаха“ ажыццявілася, але ніхто яшчэ не абверг той праўды, што надмернае імкненьне да арыгінальнасьці ўрэшце ўсё ж вылазіць бокам, як тая пешка ў шалёным дэбюце Сакоўскага.

Шлюб

Рыгор Сітніца

У беларусаў можна *шлюб* узяць ці *шлюбом* пабрацца. Людзі нашага краю ў *шлюб* уваходзяць, *шлюб* ладзяць, да *шлюбу* ідуць ці, як пьецца ў даўняй песьні, — маладую дзеўчыну да *шлюбу* вядуць.

Але ў нас ніколі ў *шлюб* не ўступаюць, як можна, прыкладам, уступіць зьянацку ў „законны брак“ альбо яшчэ ў штосьці больш непрыстойнае і брыдкае. Ці ж не таму на беларускім вясельлі адным за лепшых тостаў было зьгачаньне маладым, каб іхны *шлюб* ніколі не ператварыўся ў брак.

Як ні спрабую перакласьці па-беларуску расейскія „узы брака“, выходзіць зусім невясёлае — *шлюбныя пумы*.

Бываюць *шлюбы* паводле каханьня ці паводле разьліку, бываюць таемныя, фіктыўныя ці авантурныя — „безь мяне мяне жанілі“. Бываюць *шлюбы* ўзаемна жаданья і шчаслівых, няшчасных, прымусовых, няроўных і нават трагічных. Кштаттам таго, што гвалтам навязваюць чужыя аблуды сваты нашай маладой цнатлівай нявесьце-Беларусі зь перастарэлым ды невылечна-распусным і хранічна-нецьвярозым суседам-жаніхом, які даўно ні на што ўжо ня варты са сваім шматлікім пярэстым гарэмам, але ж да чужога і маладзейшага ўсё яшчэ агідна ласы.

І калі даць веры, што *шлюбы* вершацца на нябёсах, дык крыў нас Божа ад гэткага *шлюбу*, за якім ужо і не хаваючыся паўстае бессаромна-пажадлівае мурло суседзкага браку, ад якога, як ведама, калі і нараджаецца нехта, дык адно нямоглыя і недаўгавечныя байструкі.

Шлях

Сяргей Дубавец

Калі б мяне папрасілі адным словам выказаць увесь беларускі лёс зь ягоным бясконцым цярпеньнем і рэдкім шчасьцем, я б вымавіў слова *шлях*. Бо *шлях* — гэта й ёсьць лёс, які мы праходзім *шляхам жыцьця* або *шляхам гадоў*. Увесь наш досьвед і сэнс нашага руху па зямлі ўвабрала гэтае слова. Таму цэлая беларуская газета або кніга можа называцца кароткім знакавым словам „*Шлях*“. Каб адчуць гэтую знакавасьць, варта параўнаць *шлях* з